proLékaře.cz | 23.11.2026

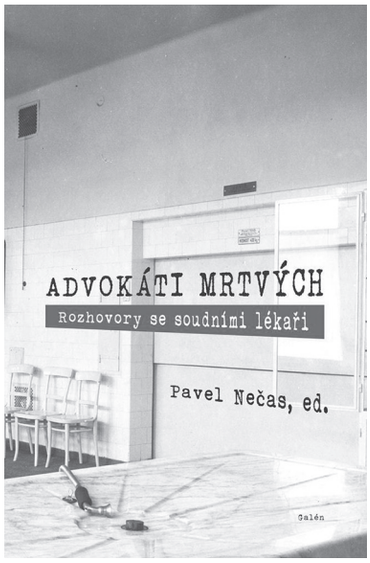

Advokáti mrtvých

„To je přece naše pitevna", si v duchu pomyslím hned, jak se mi do ruky poprvé dostane nově vydaná kniha v nakladatelství Galén Advokáti mrtvých – Rozhovory se soudními lékaři a já si prohlédnu fotografii na jejím přebalu. Po domluvě v redakci našeho časopisu Soudní lékařství jsem se zhostil úkolu o ní napsat, podobně jak se běžně publikují recenze nově vydaných odborných publikací. Ale to, co držím v ruce, není odborná publikace! Je to vázaná kniha o 550 stranách, která je zcela ojedinělým obrazem českého a slovenského soudního lékařství druhé poloviny 20. století. Metodou tzv. orální historie se královéhradeckému týmu PhDr. Pavla Nečase, Ph.D. a doc. MUDr. Petra Hejny, Ph.D., MBA ve spolupráci s MUDr. Michaelou Ublovou a MUDr. Štěpánkou Kučerovou podařilo uskutečnit a následně sepsat 21 rozhovorů s významnými soudními lékaři, kteří svou profesní kariéru zahájili v bývalém Československu. Úkol to byl nelehký – většina rozhovorů proběhla již v roce 2012 a velké množství času si vyžádaly přepisy, úpravy a autorizace ze strany jednotlivých narátorů. Celková doba nahrávaných záznamů jednotlivých rozhovorů činila 27 hodin a 30 minut. Výsledek za to ovšem stojí!

Především nutno uvést, že kniha není určena pouze odborné, ale naopak široké veřejnosti. Úvodem je podrobně definován samotný obor soudního lékařství a následuje přiblížení metody orální historie včetně podrobného popisu pořizování rozhovorů. V úvodní části text zdánlivě připomíná odbornou publikaci, ve svém jádru se však jedná o beletrii schopnou zaujmout i běžného čtenáře, předpokládám zejména detektivních románů.

Všech jedenadvacet rozhovorů totiž čtenáře přímo vtahuje do života soudního lékaře či soudní lékařky. Profesního, ale i osobního. Rozhovory jsou přepsány a autorizovány ve velmi čtivé formě, kdy je „nejlepší lékařský obor" popsán velmi korektně, bez zbytečných klišé. Ať už se jednotliví narátoři dostali k soudnímu lékařství přímo či oklikou přes jiný obor (nejčastěji patologii), tak na otázku, zda v kariéře někdy neměli myšlenku oboru zanechat, všichni zareagovali velmi odmítavě.

Jednotlivé rozhovory přináší spoustu zajímavostí. Tak se čtenář například dozví, jak doc. MUDr. Jiřina Bauerová, CSc. (Bratislava) odháněla mafiány, kteří chtěli být přítomni pitvě zemřelého šéfa podsvětí; jak prof. MUDr. Ivan Bouška, CSc. (Praha), čestný člen IALM, budoval od roku 1964 pediatrické soudní lékařství; jak prim. MUDr. Olga Císařová (Olomouc) musela vzít na místo činu svou čtyřletou dceru, která si kreslila obrázky s policistkou, zatímco ona se věnovala mrtvole; jak plk. doc. MUDr. Michal Dogoši, CSc. (Praha) jako vojenský lékař nosil uniformu a setkal se s otcem po dopravní nehodě zemřelého čtyřletého dítěte, který po něm sám tajně a amatérsky provedl repitvu svého syna; jak doc. MUDr. Ivana Dvořáčková, DrSc. (Hradec Králové) bojovala s umístěnkou, aby se mohla stát první ženou – soudní lékařkou u nás.

Nechvalně proslulé tzv. umístěnky, na základě kterých bylo absolventům medicíny přidělováno povinné nástupní pracoviště, byly zmiňovány v nejednom z rozhovorů. Prof. MUDr. Oldřich Fryc (Ženeva) ale místo umístěnky dostal přímo povolání do armády a začínal jako vojenský lékař, než se dostal na patologii a v roce 1968 do Švýcarska; v předmluvě knihy pak prozradil tři slova, která musí mít stále na mysli soudní lékař. Prof. MUDr. Miroslav Hirt, CSc. (Brno), přednosta ústavu sídlícího v historické budově s pitevnou zobrazenou na přebalu knihy, popsal jaké to je přednášet medikům soudní lékařství jako nejlepší obor medicíny, jezdit na koni se psem a stát se hercem ve známém seriálu Antonína Moskalyka Četnické humoresky. Prim. MUDr. Jaromír Hrubecký (Hradec Králové) pitval v srpnu 1968 za přítomnosti polského vojenského prokurátora v polní uniformě s pistolí na opasku. Prim. MUDr. Tatiana Hulejová (Žilina) řešila případ banskobystrického sériového sexuálního vraha Juraja Luptáka, popraveného v roce 1987. I doc. MUDr. Přemysl Klír, CSc. (Praha) ve svém rozhovoru zmínil svou práci na orlických vraždách podnikatelů a popsal svůj zájem věnovaný serologii. Jak se dá profesní život rozdělit na tři období ve třech různých oborech, v anatomii, v patologické anatomii a nakonec v soudním lékařství přiblížil prof. MUDr. Josef Korbička, CSc. (Brno). Zakladatel soudnělékařského pracoviště v Mostě prim. MUDr. Pavel Kubišta (Olomouc, Most) se rád zúčastňoval atestací ze soudního lékařství a vzpomínal, jak v totalitní minulosti nejtěžší částí při studiu medicíny i posléze u atestací bývala zkouška z marxismu-leninismu.

Obr. 1. Slavnostní uvedení knihy. V první řadě zleva prim. Hrubecký, dr. Lacina, prim. Pleskot, prim. Císařová, doc. Vorel, prof. Bouška, v druhé řadě dr. Stachová.

Obr. 2. Slavnostní uvedení knihy. Zleva prim. Hrubecký, prof. Bouška, prim. Císařová, doc. Vorel, prim. Pleskot, dr. Ublová, dr. Nečas, dr. Kučerová, doc. Hejna.

proLékaře.cz | 23.11.2026

Z dnešního pohledu je jen těžko uvěřitelné, že absolventka medicíny mohla být před nástupem upozorňována, že soudní lékařství se nehodí pro ženy a že přednosta ústavu tento fakt rád vysvětlí i jejímu manželovi, jak se to stalo doc. MUDr. Heleně Kvapilové (Plzeň), která se tím naštěstí nenechala odradit. V knize se čtenář též dozví, jak si sedá MUDr. Petr Lacina (Hradec Králové) v kupé ve vlaku a co taky může znamenat slovo „cukřenka". Jak se zakládá nový ústav soudního lékařství ve městě s hodně vysokou kriminalitou, popsal doc. MUDr. Svatopluk Loyka, CSc. (Olomouc, Ostrava), poslední student, kterého ze soudního lékařství zkoušel prof. Rozmarič a kterému je přisuzováno první použití označení soudních lékařů jako „advokátů mrtvých". Nové pracoviště soudního lékařství v třetím největším městě Libye, v Misuratě, budoval na přelomu osmdesátých a devadesátých let minulého století doc. MUDr. Alexander Pilin, CSc. (Praha), v soukromí se věnující kynologii. Na jednom z největších případů české kriminalistiky sériového heparinového vraha pracoval prim. MUDr. Josef Pleskot (Hradec Králové), původně patolog a též znalec v kauze vraždících manželů Stodolových.

O svých cestách do Sovětského svazu a pobytu na Výzkumném ústavu soudního lékařství v Moskvě vyprávěl prim. MUDr. Vladimír Porubský (Bratislava), bývalý hlavní odborník pro soudní lékařství na Slovensku. Prof. MUDr. Jiří Štefan, DrSc. (Praha) přešel za studií z Brna studovat lékařství na hygienickou fakultu do Prahy, kde ale nikdo ze studentů nechtěl dělat hygienu; posléze nastoupil na Ústav soudního lékařství na Vinohradech, kde strávil celý svůj profesní život, ale blízké mu byly i vinohrady v jeho rodišti na Jižní Moravě, kam pravidelně dojížděl. Plukovník MUDr. František Vorel, CSc. (Praha) se v rozhovoru věnoval svému působení na Ústavu leteckého zdravotnictví a vyšetřování leteckých nehod, např. té v Srbské Kamenici, kde přežila letecké neštěstí palubní stevardka jako jediná osoba na palubě. Vzpomínal i na několik případů, kde pitvu prováděl se svým synem doc. MUDr. Františkem Vorlem, CSc. (České Budějovice), který pak popisoval, jak probíhá výslech znalce vedený Státní bezpečností, jak řešil případ ženy nespravedlivě obviněné z pokusu otrávit svého manžela a jaká rizika hrozí v budoucnosti oboru soudní lékařství.

V knize Advokáti mrtvých je zachycena historie jednoho malého lékařského oboru, bohužel již někteří vypravěči se vydání knihy nedožili.

Slavnostní uvedení knihy se uskutečnilo 7. prosince 2017 ve Výukovém centru Lékařské fakulty v areálu FN Hradec Králové. V nových reprezentativních prostorách se konala velmi důstojná akce za účasti pozvaných hostí zejména z řad samotných narátorů, doprovázená promítáním historických fotografií. Dostavila se řada hlavních hrdinů knihy, samotných vypravěčů, emotivní byla účast již zesnulého Jiřího Štefana v zastoupení své dcery, plicní lékařky MUDr. Ivany Stachové.

Dle slov hlavního editora ke zrodu knihy pomohlo odhadem asi 400 lidí, kdy někteří z nich o tom ani nevěděli, neboť přispěli třeba jen kusou, ale přitom důležitou historickou informací. Je velmi cenné, že ze všech rozhovorů v knize čiší vědomí vzájemné odborné pospolitosti, zejména při popisování účastí na soudnělékařských konferencích a sjezdech, které byly a stále jsou s oblibou navštěvovány. Věnování lze nalézt hned v úvodu ve znění: „Věnováno soudnělékařské obci". Za celý obor soudního lékařství je třeba za vytvoření tohoto jedinečného díla tvůrcům a hlavně samotným narátorům poděkovat, neboť pomáhá ke splnění přání, které vyslovil ve svém proslovu doc. Vorel: *„Doufejme, že nikdo nikdy neřekne, že mrtví své advokáty nepotřebují"*.

MUDr. Mgr. Tomáš Vojtíšek, Ph.D.
Foto: Michaela Kalendová

ZPRÁVA ZE SJEZDU

Zpráva z XXV. Ostravských dnů forenzních věd

XXV. Ostravské dny forenzních věd se konaly tradičně v hotelu Sepetná na Ostravici ve dnech 18. - 20. 10. 2017. Netradiční však byla forma odborného semináře, a to na téma úrazy elektrickým proudem.

Ve středu 18. 10. večer zasedal výbor Společnosti soudního lékařství a soudní toxikologie (zápis na http://www.soudnilekarstvi.cz/wp-content/uploads/2014/04/Zápis-č.-17-ze-schůze-výboru-18.10.2017-v-Ostravici.pdf). Zároveň a následně probíhalo posezení v Kolibě, tentokrát v duchu světa skautek, skautů a ostatních přátel přírody (Kam ti pořadatelé na ty nápady chodí?)

Odborný program ve čtvrtek 19. 10. 2017 naplnily vyzvané přednášky týkající se znaleckého posuzování jediného případu úrazu elektrickým proudem. Byly předneseny a v diskusi rozebrány znalecké posudky v oboru zdravotnictví odvětví soudní lékařství (provedené pitvy a posudky znalců přibraných orgánem činným v trestním řízení, posudky na vyžádání obhajoby, ústavní znalecký posudek na vyžádání soudu), odvětví toxikologie, psychologie a psychiatrie a v oboru elektrotechnika.

V pátek byl program věnován především kazuistikám týkajícím se soudnělékařského posuzování úrazu elektrickým proudem. Z této řady se vymykala sdělení policejních expertů. Nejzajímavějšími prezentacemi byly mikroskopické změny kůže v místě jednoznačného místa vstupu elektrického proudu s pouze minimálním protažením jader bazální vrstvy epidermis a zahřátí vody fungujícím vysoušečem vlasů po vhození do vody ve vaně a z toho plynoucí tepelné změny na těle zemřelého.

Kromě toho si účastníci užily čtvrteční společenský večer i volné chvíle v krásné přírodě Beskyd i v Relaxcentru hotelu. Náš dík patří pořadatelům v čele s MUDr. Margitou Smatanovou, Ph.D. a celému kolektivu ÚSL FN Ostrava přednosty MUDr. Igora Dvořáčka Ph.D.

Doc. MUDr. František Vorel, CSc.

ostravské dny forenzních věd